

FRÝDEK ≈ MÍSTEK

| KAPITOLA |
| KNIHKUPECTVÍ |

Ročník.....9
Rok.....2019

4
zima

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM F≈M

NABÍZÍ

INFORMACE TURISTŮM
PŘEDPRODEJ VSTUPENEK
NA KULTURNÍ A SPORTOVNÍ AKCE
PRODEJ MAP A PRŮVODCŮ
PRODEJ SUVENÝRŮ S TÉMATIKOU
FRÝDKU≈MÍSTKU A BESKYD
TRIČKA, TURISTICKÉ ZNÁMKY,
ODZNAKY, NÁLEPKY, VIZITKY,
TURISTICKÉ DENÍKY, KERAMIKA

www.ticfm.cz

Lašský dostavník vychází i díky finančnímu daru pana senátora Ing. Jiřího Carbola.

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h
sobota 14 – 23 h
neděle 14 – 22 h

ZD Beskyd
Palkovice a.s.

Naše poděkování za stálou podporu patří také paní
Ing. Evě Richtrové.

Obsah

Obrázek na obálce
nakreslil Boris Zvada.

Úvodník (Z. V. Krulíkovský)	3
Adventní svíce, To bylo tenkrát (B. Vidura)	4
Co se stalo, přihodilo	5
Literáti své snažení zúročili v almanaších (D. Zápalková)	8
Tajemný kámen (P. Gryga)	9
Lašská vyznání F. Pituchové (P. Buchta a K. Greiner).....	10
Stávka (F. Pituchová)	11
Vesele vánoce a šťastlivý nový rok (O. Tlučková).....	12
Dr. Augustin Peter (z Těšínského kalendáře)	15
V Kniháři bydlí poezie (R. Šatánková).....	16
Anděla Kocůvková – 100 let aneb zpět k rodnému kraji (P. Buchta)	17
Přátelství dvou válečných hrdinů (V. Vlk)	18
Fotodokumentace	20, 21
My zme Ostravjacy – pokračování (Zdeňka Viluš)	22
Ptáček ubohý (R. Žvak)	25
Novoroční rozjímání (J. Tkáč).....	26
Vtípky mezi řádky (J. Tkáč)	27
Shazování kozla (R. F. Jura).....	29
Ondřejská pout' na Hukvaldech (P. Buchta)	31
Okolo Lašska 2020	32
Vinšujeme temu domu, A co tak spítě	33
Čendaspolek zve na Silvestr	34
Z receptařa lašského krále.	35
Pozvánka na silvestrovský výplaz	36
Kalendárium lašských akcí – zima 2019/2020	37

Úvodník

Vážení čtenáři,

podzim nám přechází v zimu, hodně hub opravdu bylo i v říjnu, Babí léto bylo krásné a dlouhé. Dle těchto přírodních ukazatelů a starých pranostik zima – ta opravdová – jen tak brzy nebude, i když jsou už první mrazíky a sněhové vločky. “Venkovní” akce nám byly přány – K1, výšlap Okolo Lašska i 28. Říjen.

Zimní vydání Lašského dostavníku vychází opět v tradiční podobě, co se událo v minulém období, příspěvky v nářečí (básničky, humor), články o legendách a osobnostech regionu, kalendárium, aj.

Všechny chystané akce by měly proběhnout v tradičním duchu – Silvestrovský výplaz na Monte Čupelo, Polární expedice aj. Spustíme další ročník putování Okolo Lašska, tentokrát od Frýdku-Místku nížinným regionem.

Lašský dostavník vychází dál ve větším počtu. Děkujeme městu Frýdku-Místku i všem ostatním přispívajícím! Doufáme, že i příští rok dostaneme dary k jeho realizaci ve stejném nákladu.

Na koho se dostavník i tak nedostane – může si ho stáhnout
z našich stránek - <http://www.lassko.eu>.

Tam také bývá upřesnění našich kulturních i turistických akcí.

***Veselé Vánoce, šťastný, klidný a úspěšný nový rok 2020
přeje lašský král Zdeňka Viluš Krulíkovský.***

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědný spolek Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci: lasskykral@centrum.cz

Redakce: Zdeněk Vilém Krulíkovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela Mikeira Krulíkovská

Adventní svíce

Adventní svíce
zhášel muž v sutaně
jemně jako když
vánek hladí vlasy
odcházel po špičkách
neslyšně z chrámových vrat
padal sníh-před obrazem noci
rozžehla se hvězda
k obdivu i rozjímání
co potkává svět
že zem se třese
tíhu ran neunese
ten muž je odevzdán
rozsvítit znovu celý chrám
k oslavě zrození.

Vánoční vzpomínání

Kdy naposledy
sfoukal vítr sních
o kterých Vánocích

z oken a ze stromů
dul do věží i do zvonů

za okny svíce hořely
obavy o své světlo neměly

pokud je někdo
do rukou vzal i kdyby se
k hříchům nepřiznal

bylo mu odpuštěno
bloudící se našli v záblescích
zvonily sáně a kraj ztich.

Bohumír Vidura

Kalendárium lašských akcí – zima 2019/20

27. prosince (pátek): Vánoční koncert v kostele v Pržně v 16 hod, účinkuje lašský král a jeho družina (Gigula)

31. prosince (úterý): 11. silvestrovský výplaz na Lašský Říp (viz plakát)

5. ledna (neděle): 1. etapa Okolo Lašska (nížina) – Frýdek-Olešná-Zámklí-Fryčovice

26. ledna (neděle): Dětský karneval v Hodoňovicích U Čendy od 15 hodin – s klaunem Pepino Prckem

8. února (sobota): Folklorní bál „Po susedsku“ v Paskově

8. února (sobota): Country bál v Hodoňovicích U Čendy, hraje skupina Příkop

9. února (neděle): 2. etapa Okolo Lašska – Fryčovice-Kateřinice-Trnávka-Brušperk

22. února (sobota): Masopust v Hodoňovicích – ve 13 hodin (od Fagely) průvod dědinou, chování basy Apoleny před hostincem U Čendy, hraje a zpívá Valašský Vojvoda

22. února (sobota): Masopustní průvod městem, pochování basy v Paskově

23. února (neděle): Lašská Polární expedice z Čeladné na Ondřejník (Andreas hill)

15. března (neděle): 3. etapa Okolo Lašska – Brušperk – Stará Ves – Proskovice – Polanka n. O.

Království lašské
Obec Metylovice
Čendaspolek Hodoňovice

pozyvaju Lašky, Lachy a všechy dobrych ludi na

11. Silvestrovsky výplaz

směr Lašsky Řip, kery tež zvem

MONTE ČUPELO (Metylovskou hůrkou)

Sraz na vrcholu Čupka (Řipa) v 11,45 hodin,

Gdě se rozlučíme ze Starym rokem,
akurat ve 12,00 zazní Lašska hymna,

**Lašsky kral Zdeň Viluš I., řečeny Chrabry,
za podpory starostuv Metylovic a Bašky
předněse Novoroční projev k roku 2020!**

**Potem pofulame, písničky šumně a veselo zazpívame
a puděm každy do svoji chalupy (či do Čendy)!**

Přístupove trasy k dobytí vrcholu:

Trasa A: Metylovice Obecní úřad – Hostinec Pod lipami – Čupek

Trasa B: Baška Obecní úřad – Kunčičky – hostinec U Čendy – Čupek

Trasa C: Pržno st. ČD – Hodoňovice-Kamenec (9,50 u hřiště) – Čupek

Na silvestrovske pohoštění všecy pozyva

Lašska kralovska pařarňa (Beskydská likérka) na gořolku,
na lašsky placek, pivko, nealko zve Vladěa Tomis s kolektivem,
na fajne klobasky, svařák a inči fajnotky partyja z Metylovic!

Co se stalo, přihodilo

28. září: 10. horolezecký výplaz na K1 v Krmelíně. Předpověď počasí vypadala všelijak, proto se zřejmě na jubilejní výplaz dostavilo méně „horolezců“ než bylo očekáváno. Naše informace, že bude pěkně, se vyplnila, bylo střídavě příjemně i slunko zasvítilo. Po zahájení v základním táboře starostkou a lašským králem vyrazil houf účastníků vzhůru na K1. Mezi čestnými hosty byl i Vladimír Hill z Vancouveru, lašský ambasador pro Kanadu, který se dokonce zhostil úkolu vlajkonoše standarty Království lašského. V druhé polovině byla opět účastníkům poskytnuta „posilka“ z pekárny pana Bočka, kyslík byl doplněn místními hasiči tekutou formou (Radegastem, sud věnoval nový majitel hostince Na Benátkách). Vrchol byl dobyt v plné síle borců, zazněla nejen lašská hymna, ale i Svatováclavský chorál, který na akordeon podpořil Vít Pavlíček. Pěly se i jiné písničky. Po šťastném a bezpečném sestupu zpět do základního tábora zazněly další zpěvy, král (jako vždy) uděloval účastnické listiny, panovala veselá nálada...

5. října: V Krmelíně se sjeli chovatelé poštovních holubů ke každoročnímu vyhodnocení mezinárodních závodů mezi Bruselem a naším regionem, které pravidelně svolává Vítězslav Mácha, olympijský vítěz, ministr sportu Lašska, sám velký chovatel úspěšných holubů. Zahájení lašskou hymnou obstaral lašský král Zdeň Viluš I. a člen královské družiny Antonín Krpec, který se ujal funkce herolda a vlajkonoše Královské zástavy. Společně pak předávali ceny vítězům jednotlivých soutěží.

13. října: 10. etapa Okolo Lašska – Morávka-Velký Lipový-Šindelná-Řeka. Za pěkného počasí jsme se sjeli do Morávky (stanice Slavíč), kolem přehradí hráze ku stanici Velký lipový, pak vzhůru (po žluté zn.) nahoru na vrch Velkého Lipového, pak dál vrstevnicí a hřebenkou na Šindelnou, dolů do Řeky přes Gutské sedlo. Před cílem (Řeka) nás potkala sympatická Autoškola-hospůdka...

15. října: Lašská vyznání Františky Pituchové od 17,30 v Modrém salonku Městské knihovny v Místku. Iniciátorkou pořadu byla básnířka Olga Szymanská, blízká přítelkyně paní Františky Pituchové, která měla hlavní slovo, zpívala, recitovala a na harmoniku hrála Janka Földynová, zpíval, recitoval a vzpomínal Zdeň Viluš Krulíkovský za vydatné podpory herečky Adély Krulíkovské a Jany Zbořilové. (dále viz článek)

25. října: Setkání olympioniků oblasti severní Moravy a Slezska v Ostravě v hotelu Vista - již tradičně za účasti lašského krále a vrchního herolda Libora Pastorka, majitele Beskydské likérky (palarně). Je to vždy velmi příjemné posezení se slavnými sportovci našeho regionu, kteří nás v minulosti proslavili po celém světě.

28. října: 11. Lašsko-valašský výplaz na Radhošť započal tradičně na Pustevnách lašskou hymnou a písničkou „Laši-Valaši jedna rodina“, cestou se houf účastníků zastavil u Radegasta, kde zazněly další písničky. Nahoře u kaple pěkně „fučelo“, **kaple však byla (stejně jako loni) uzamčena**). Byla tam sice cedulka, že je otevřena jen o víkendech, bylo sice pondělí, ale státní svátek... Jak nás v minulosti informoval správce kaple pan Poruba z Dolní Bečvy, po celý čas První republiky takto lidé pochodovali z Pusteven na Radhošť do kaple, kde slavili zpěvem výročí vzniku republiky. My (Království lašské) jsme tradici v roce 2009 obnovili, v kapli jsme byli vždy vřele vítáni, na přání správců jsme se naučili Svatováclavský chorál, letos jsme ještě přidali Cyrilometodějský. Již před rokem (100 let republiky!) jsme byli překvapeni, že byla kaple uzavřena (ač jsme byli domluveni a ohlášení!), stejná situace nastala v letošním roce. Nás i přítomné účastníky z Lašska i Valašska to neodradilo, zazpívali jsme opět před kaplí – českou i slovenskou státní hymnu, Moravo, Moravo, Hej Slovani, oba zmíněné chorály i lašskou hymnu. **Odnášeli jsme si však v srdci neblahý pocit, že tomuto státnímu svátku někdo nepřeje...**

9. listopadu: Tradiční Jarmark řemesel v Krmelíně Na Benátkách – zahájila paní starostka obce, lašský král (kterého doprovázel Antonín Krpec) a hlavní organizátorka akce paní Adámková. Účast prodávajících i kupujících byla (jako vždy) veliká, každý si mohl vybrat něco zajímavého z originálních výrobků, sladkostí, medu, medoviny aj. Venku vyhrávala cimbálová muzika, prodejci měli připraveno bohaté občerstvení...

10. listopadu: 11. etapa Okolo Lašska – Řeka – Křivý – Godula – Komorní Lhotka – Hnojník. Do Řeky jsme společně dojeli kolem půl desáté autobusem ze Strážce a hned jsme vyšlápli vzhůru na Křivý, kde byla pořádná mlha, málem jsme se vzájemně ztratili... Na Goduli v hotelu Ondráš bylo příjemné prostředí, jen pejsek Majla musel zůstat venku. Sešli jsme do Komorní Lhotky, kde jsme zjistili, že nám dlouho nic do Hnojníku nepojede, pohostinství všechna zavřená, tak jsme si výšlap prodloužili do Hnojníku.

Z receptáře lašského krále

Tuž tu máme zasej zimu na krku, s ňu Vanoce, masopust a potem pust... Už sem se myslel, že nic nového v paměti něvyštracham, nale vzpomnil sem se na eště jeden moju ruku napisaný zešit – a tam sem cosik našel. Celý rok se těším na kapra, na Štědý děň máme radi smažený, nale dyž je ho vjac, tuž potem kerysi děň ho urobime inač. Par receptuv na kapra sem už v minulosti do do-stavnika napisal, včil zase cosik nového...

Labužnická kapři specialita

Dvojíte porce kapra (podkovy), platky fajneho uzeneho špeka, sadlo, hladka muka, trocha šalvjeja, bobkove listky, kečup, kmin, sladka papryka, sul, cytron, paratka.

Poce kapra osolime, pokapem trochu cytronem, po vnitřní straně pokminujem, přydáme trošku šalvjeja, kusek bobkového listu, prochu papriky, trošku kečupu, či rajskeho protlaka, platek špeka a paratkami zepneme. Obalíme v hladce muce, necháme pul hodinky odležet, potom na sadle či oleju po obou stranách máme smažit. Podávame s kobzolami lebo s chlebem.

Masopustní ovarovy prejt

Jatru z prasat'a, ovarove maso – palu, koleno, buček (co je v chalupě), česnek, pomlety zazvor, v mliku namočené rohlíky, sul, pomlety pepř, maryjanka.

Pořadně uvařeny ovar pomelem (ovara by mělo být tak 2 třetiny, jater a rohlíků zbytek). Pomelem jatru, namočené rohlíky, promišíme, posolíme, přydáme (z rozumem!) pepř, špetku zazvora, maryjanku, trochu zředíme ovarovu polivku a máme do brutfaně a upečeme v trubě...

Očistna kobzolačka s kopřivami - v předjaři

Pul kila kobzoli, 1 cibula, deset deka na drobunko nakrattých kopřiv, trochu mlika lebo smetanky, jeden vaječný žlutek, liter vody a sul.

Kobzole nakrate na kostky máme vařit s drobno nakrattu cibulu a solu. Ež su kobzole skoro mjeke přydáme kopřivy, smetanku či mliko, rozmišáme žlutek a eště deset minutek povaříme.

Tuž at' Vam všecko šmakuje!

1. prosince: Ondřejská pouť na Hukvaldech se mimořádně vydařila, slunné počasí, obrovská účast. I v kapli sv. Ondřeje bylo na pásmu „Vánoce, vanoce“ dost lidí, atmosféra byla nádherná, Zdeňka Viluš Krulíkovský, Hanka Jamrozová, Vít Pavlíček, Jana a Milan Zbořilovi měli velmi dobrý pocit z předvedeného výkonu i z ohlasu publika. “Za rok nashledanou!” – loučil se s publikem lašský král...

7. prosince: 12. etapa Okolo Lašska – Komorní Lhotka – Prašivá - Vyšní Lhoty - Nošovice Radegast + MikuLašský výplaz.

Sjeli jsme se ze dvou stran vlakem do Hnojníka, kde nám měl jet v 9,09 autobus do Komorní Lhotky. Bohužel nepřišel, tak jsme po půlhodinovém čekání vyšlápli (všichni jako veselí čerti a čertice, avšak po nepříjemné ledovce) do Komorní Lhotky, pak po žluté směř Prašivá. Ještě před stoupáním jsme se zastavili v chalupě u Zbořilů, kteří se k nám přidali. Ve větrném počasí (ale s krásnými výhledy) jsme dorazili na Prašivou, kde jsme již byli očekáváni. Občerstvili jsme se polévkou a pitím, zazpívali pár písniček a koled, vyfotili se před chatou a šli po červené dolů do Vyšních Lhot. Po zastávce v restauraci Maryčka jsme již za tmy pokračovali do Nošovic k Radegastu, kde naše celoroční pouť Okolo Lašska skončila...

Zapsal Z. V. Krulíkovský

Prašivá 7. 12., foto A. Glac

*Lašský král Zdeňka Viluš I.
zve všechny lidi, Lašchy aji Lašky na*

**XI. ročník
STŘEDOSTROVSKÉHO VÝPLAZU
na MONTE ČUPELO - lašský říj**

31.12.2019

- sráž účastníků z Hodoňovic, Metylovic, Frydlanta aji dár na Čupku v prave poledne 31. 12. 2019
- z hostinca od Čendy v Hodoňovicích vychodíme všeci spolu v 10,30 hodin
- lašský král Zdeňka Viluš I. předešle novoroční poselství všechny Lašchum světa
- cesta spátky na začátku do Čendagrandrestaurantu individuálně - každý podle svojich sil
- tu pojíme pořevky a zazpívume písničky při huslach a harmonice

*Dobrá nálada a písničky do kroku su vítane,
tuž přide, ať se ešie v tym starym roku sblédame!*

Literáti své snažení zúročili v almanaších

Literární klub Petra Bezruče Frýdek-Místek, který již více jak 20 let vyvíjí činnost i se členy, kteří jsou občané Frýdlantu n./O., zúročil i letos svoji snahu o dostání se do povědomí široké veřejnosti - vydáním almanachů jednotlivých členů klubu.

„Jsem velice ráda, že literáti každoročně prezentují svoji tvorbou i prostřednictvím právě vydaných almanachů. Je tak vidět, že Literární klub Petra Bezruče není mrtvým spolkem, ale že o sobě dává vědět. V šestnácti útlých knižkách je tak psáno o životě, lásce, našich krásných Beskydech, jsou v ně vložena moudra, postřehy dní všedních i svátečních v různých žánrech – básních, povídkách, krátkých zamyšleních, aj. literárních útvech. Jsem ráda, že je nám tomu finančně nápomocno i Město Frýdlant n./O., za což mu patří jistě velké poděkování,“ podotkla předsedkyně Dajana Zápalková na listopadové členské schůzi, která se konala, jako obvykle, v restauraci Park ve Frýdlantě n./O.

Literární schůzka má vždy určitý program, kde se probírají nejen interní záležitosti klubu, ale plánují se akce pro veřejnost. V listopadu to byl ještě Den poezie, který se konal již po jednadvacáté na počest narození českého básníka K. H. Máchy. Literáti tak v připraveném pásmu básní i zamyšlení představili v knihovně v Šenově a v Bašce, ale i v Seniorském klubu na Čeladné svoji tvorbu na téma „Otevřete oči“ – na počest 500. výročí úmrtí umělce a vizionáře Leonarda da Vinciho. A přítomným posluchačům se to moc líbilo.

Literáti se ještě sejdou i na prosincové sváteční schůzce, kde si rozdají nástěnný kalendář pro rok 2020, k němuž své obrazy poskytl literát Milan Pastrňák a básněmi doplnili členové klubu. Vánočním veršováním s přáním pohodového roku 2020 se rozloučí a popřejí si, aby je i v novém roce navštívily vzletné múzy a svá slova i nadále mohli klást ve verších či psaním prostým na papír a potěšit tak sebe i ostatní čtenáře.

Všechno dobré v roce 2020 přejí členové Literárního klubu Petra Bezruče Frýdek-Místek.

Za LKPB Dajana Zápalková

Vinšujeme temu domu

Vinšujeme temu domu,
vinšujeme v nim každému.
Najprv panu hospodaru,
ja, něch se mu koně dařu.

Potem pani hospodyně,
aby byla pry kuchyni.
Aby hrynce něrozbila,
sto tolaru zarobila.

(ze Starých Hamer)

A co tak spítě

A co tak spítě,
že něslyšitě zpivani?
Janku husličky,
Juro klarnetu k zrovnani.

Už je zrovnane,
zeštemovane muzička,
břintararara
zhuru dujdana, hopsasa!

(z Gruně-Těšiňoků)

Okolo Laška 2020 – nížina

1. etapa (leden): Frýdek ž. st.–Místek-Olešná–Zámklí-Fryčovice (11 km)
2. etapa (únor): Fryčovice-Kateřinice-Trnávka-Brušperk (10 km)
3. etapa (březen): Brušperk-Stará Ves-Proskovice-Polanka ž. s. (12 km)
4. etapa (duben): Polanka-Jistebník-Studénka ž. s. (14 km)
5. etapa (květen): Studénka-Bílov-Bílovec ž. s. (15 km)
6. etapa (červen): Bílovec-Jamník-Pustá Polom-Zátiší (18 km)
7. etapa (červenec): Zátiší – Hrabyně-Ostrá Hůrka–Dobroslavice-Děhylov ž. st. (16 km)
8. etapa (srpen): Děhylov-Bobrovníky-Petřkovice-Landek-Koblov-Bohumín ž. st. (18 km)
9. etapa (září): Bohumín-Starý Dvůr-Petrvald-Havířov (Šumbark) ž. st. (16 km)
10. etapa (říjen): Šumbark-Havířov-Životice-Bludovice-Žermanice (13 km)
11. etapa (listopad): Žermanice-Mlzáky-Řepišť-Paskov ž. s. (12 km)
12. etapa (prosinec): Paskov-Žabeň-Sviadnov-Místek-Frýdek ž. st. (11 km)

Kdo se aktivně zúčastní celého putování, získá odznak
Moravskoslezské Laško.

Tajemný kámen

Pavel Gryga

Vysoko v horách leží velký kámen,
možná už celá staletí,
na mistra Jana plál u něho plamen,
vždy pohled mi tím směrem uletí.

Prý zbojníci tam tábořili,
bylo to v jiné době.
Dnes u kamene roste býlí,
to místo prozradím jen tobě.

Skrytá je chodba pod kamenem.
Možná jsou to jen pověsti.
Jak jiskry letí nad plamenem,
vypráví se o záhadách i o štěstí.

Usedne poutník cestou znaven,
kolem šumí temné bory.
Neví, že právě tento kámen,
je u chodby do Lysé hory.

Když vyjde slunce přes Malchor,
záře se rozlévá po hřebeni.
Vstoupíš-li v tajemná místa hor,
zabloudíš a pomoci ti není.

(Údolí Ostravice – výběr z díla)

Lašská vyznání Františky Pituchové

V úterý 15. října v podvečer se v Modrém salonku Městské knihovny v Místku uskutečnila vzpomínka na již zesnulou básnířku, autorku lidových písní a sběratelku lidové slovesnosti, Františku Pituchovou (*1928 †2012). Každý návštěvník, který neváhal vyšlapat tři patra schodů do zrekonstruovaných půdních prostor knihovny, měl možnost připomenout si interpretku lašského folkloru, jež se zapsala nejenom do podvědomí prostých lidí z Čeladné-Podolánek, ale svými verši přesáhla náš region a je známá i v Praze.

Tři fotografie Františky Pituchové, sborníky a další písemná dokumentace umístěné na černém podkladu dotvářely kulisu pietní vzpomínky.

Hlavní aktérkou vzpomínkového večera byla žurnalistka a milovnice poezie Olga Szymanská, která připomněla život a dílo lidové umělkyně Františky Pituchové, kde se odráží starohamerské nářečí, lidová tvorba a lašské tradice. Příkladem je v nářečí používané oslovení *děvuško podolanská* (podolanské děvče), zaujaly však i výrazy jako *baňok* (větší hliněný hrnec) nebo *šopa* (kůlna). Vzpomínkového večera se osobně zúčastnil i lašský král Zdeněk Vilém I. Krulíkovský, jeho dcera Adéla Krulíkovská a Jana Zbořilová. Velmi zdařilý se ukázal dialog mezi moderátorkou Olgou Szymanskou a Janou Foldynovou hrající na akordeon.

Závěrem můžeme dodat, že v našem regionu Lašsko je více významných osobností, které by si zasloužily další literární podvečer.

Mgr. Pavel Buchta a Karel Greiner

O. Szymanská, J. Foldynová, A. Krulíkovská, lašský král, J. Zbořilová

Ondřejská pouť na Hukvaldech

Za jasného, avšak chladného počasí se první adventní neděli uskutečnila na Hukvaldech tradiční Ondřejská pouť. Přímo na hradě v kapli sv. Ondřeje se od devíti hodin konala mše svatá. Hradní prostranství lemovaly davy návštěvníků, kteří se za poslechu fryčovické dechovky mohli ohřát horkou medovinou, svařákem, punčem nebo poctivou vařonkou. Krásné výhledy ze zříceniny hradu na celé Lašsko nám umocnily prožitky z tohoto krásného dne.

Doba polední poté již patřila lašskému králi Zdeňku Vilému I. Krulíkovskému a jeho družině. Lašská divadelní a koncertní společnost Gigula nám zahrála a zazpívala nejen lašskou hymnu nebo místní lidovou písničku „Ty hukvaldský kostelíčku“ či neméně známou „Před susedovým zelený ořech“. Nechybělo totiž ani pásmo adventní a lidové poezie koled. Vždyť Vánoce jsou za dveřmi!

Mgr. Pavel Buchta

Družina lašského krále zpívá lašskou hymnu.

Přijdete-li do města, v němž „zvoní a hlaholí frýdecké zvony“ a odpočívá Bezručův Bernard Žor, uslyšíte jistě mnoho pověstí o zbojníku Ondráši a také o shazování kozla s frýdecké věže. Zajděte si do zámeckého parku, odkud uvidíte v dálce malebné pásmo beskydských hor i bližší lesnaté kopce, širokou místeckou kotlinku s rozlehlými nivami, tichým moravským městem a blekotavým pruhem křivoklaté Ostravice.

V okolí Frýdku bylo již v dřívějších dobách zřízeno několik hamrůhutí, v nichž se zpracovávala železná ruda, v kraji se řídce vyskytující. Takové hutě byly zřízeny na moravské straně ve Frýdlantě a Ostravici, na slezské straně vzrostly v Bašce a Lískovci v rozsáhlé železárně. Nejznámější je Karlova huť.

O Lipině, hutích u Frýdku, se vypravuje, že pod třemi lipami, podle nichž má vesnice jméno, je zakopán poklad. Mnohokrát se lidé pokoušeli pokladu dobýt, leč marně.

Jednou se vypravilo několik vesničanů zase k lipám, aby se znovu pokusili o dobytí pokladu. Kopali, dobývali, ale po pokladu nebylo dlouho ani památky. Pojednou udeřili do čehosi tvrdého, až jim od motyk zapršely jiskry. Vítězně všichni zajásali. V tom se nad nimi objevil malý mužík, červeně oděný, se silným provazem v ruce. Dlouhé vousy na bradě měl bílé jako mléko.

„Jak jste se opovážili?“ vykřikl hněvivě. „Kterého mám nejdříve na lipách pověsit?“

Dobyvači nečekali, až mužík svůj úmysl provede, odhodili náčiní a utíkali z místa pokladu.

Od té doby prý nikdo v Lipině nehledal poklad. Všichni se podnes bojí červeného mužíka s bílou bradou a provazem.

Staré pověsti slezské - 1934

Frýdecký zámek, foto L. Krulikovský

Stavka

Františka Pituchová

Jedina ludi obrana,
že stavka zachovana,
šak něsmi se zněvažovat',
ni každý može stavkovat'.

Šla robečka dojít' kravu,
šatku dala si na hlavu
a jak do chlivy vstupila,
div ju pepka nětrefila.

Krava leži spokojeně,
napisane na vemeně:
„Že něbudě mliko dovat',
že pry se dala stavkovat'“!

Robku taka zprava mryzi,
kerak bez mlika vydryži?
Přichystala na snidani
černe kafe s rohlikami.

Už je večer, stavka tryvo,
z chlivka se krava ozyvo.
Stoji cela rozčapeno,
na prasknuti ma vemenno.

Pomost' ji? Či rozznut' svičku?
Robka leti pro hrotičku,
Jak dojila, tak dojila,
Kravě bolest' povolila.

Potem se dohadovaly,
kaj ež to dopracovaly.
Na jednu z nich padla vina,
stavka, že byla kravina.

Hlupoty – 1997

Nedávno jsem se zamýšlel nad osudem krmelínského rodáka Aloise Vávry, příslušníka 311. československé bombardovací perutě RAF.

Lojzík „Loša“ se **narodil 13. října 1913** manželům Aloisovi a Amálii Vávrovým. Měl bratry Mirka a Oldřicha. V rodině, v sokole a s kamarády prožil krásné dětství. Ostatně – jaké asi mohlo být jiné v obci, kterou Laši tak dobře znají? Deset roků se již v Krmelíně scházíme na Sv. Václava, abychom se tam pod praporem a za lašským králem „vyplazili na K1 bez kyslíkových přístrojů“. Ano, tam jsou všechna ta místa, kde se kdysi pohyboval Loša Vávra. Ta a další miloval. Za ně a vlast neváhal později položit svůj život. Obětí války bylo z Krmelína osmnáct, při osvobození tam padlo 22 rudoarmějců. A československý samopalník Vasil Babič. Jeho jméno tam ale pořád chybí.

Mladý Alois si zvolil dráhu učitele. Studoval na legendárním Učitelském ústavu v Příboře. Několikrát jsem veřejně připomínal, že bychom měli více vědět o stovkách absolventů této skvělé školy. Jsou to ideální témata do LD a místních zpravodajů. Např. pro „svočky“ nebo pro místní kronikáře. O učitelích, sokolech, orlech, ochotnících, včelařích, hasičích, legionářích, hudebnících atd... Oni podobně jako dříve buditelé vzdělávali a vychovávali děti i dospělé. Jedním z nich se stal právě válečník Alois Vávra.

Jeho kroky ale v r. 1936 směřovaly od dětí do Vojenské akademie v Hranicích. Republice hrozili fašisté a mladý vlastenec a sokol Vávra se stal poručíkem jezdeckta. Sloužil na Jižním Slovensku a ten kraj dobře poznal. Později se mu to skvěle hodilo.

Po Mnichovu a po 15. březnu 1939 ale bylo všechno jinak. Alois byl věrný své vojenské přísaze a tak se stal velitelem dvou okrsků Obrany národa. Velká organizace, její výstavba, možná nedůsledná konspirace, konfidenti nebo podcenění smrtelného nepřítele – to asi vedlo Aloise Vávru k rozhodnutí předat velitelskou funkci v ON, zmižet z Protektorátu a vydat se do války. Stalo se tak po vánocích 1939. Detaily o jeho putování Slovenskem, Maďarskem a tzv. Balkánskou cestou až do Sýrie neznáme. Následovala cesta lodí do Marseille a po porážce Francie byl od 7. 7. 1940 ve Velké Británii. Tam se z por. jezd. stal 19.12.1942 npor. let. (P/O), o.s.č. RAF/138872. Díky svému vzdělání, jazykovému nadání a schopnostem byl vyškolený na jednu z nejsložitějších funkcí v bombardovacím letectvu – na navigátora. Ale stačil taky promluvit do vlasti prostřednictvím BBC v relaci Volá Londýn nebo aktivně cvičit v sokole. A „zalétat“ si ve welingtonech i nad Evropou.

R. F. Jura

Frýdecký zámek stojí na vysokém kopci, jehož skalnaté stráně příkrě spadají k řece Ostravici, vinoucí se od Beskyd a Frýdlantu. Se svahů kopce, upravených na zámecký park, je pěkný pohled do nížiny Místku, ke Štramberku, Hukvaldům, Radhošti a celé části moravských Beskyd. Snadný přístup do zámku bývalého arciknížete Bedřicha, Bezručem zvaného markýze Gera, je z frýdeckého náměstí.

Až do 19. století se udržel ve Frýdku zvláštní zvyk. Jedenkrát za rok shazovali ze zámecké věže kozla nebo berana, o ktrého se pak chudina rozdělila. O této zajímavosti se ve Frýdku udržela pověst:

Na místě nynějšího frýdeckého zámku stával v dávných dobách pevný, nedobytný hrad. Nepřítel se do vysokých srázů nad Ostravicí nedostal, ze strany nynějšího náměstí byly nasypány vysoké valy a vnitřek hradu byl chráněn nerozbornými baštami a zdmi.

Z Uher se jednou přivalily do beskydské roviny divoké hordy cizího vojska. Zaplavily celý kraj, ve kterém do večerních temnot svítily hořící vesnice jako pochodně. Také frýdecký hrad je vábil jako hojná kořist. Vojenské šiky se rozložily táborem při Ostravici i po kopci a v několika příštích dnech hleděly dobýt hradu útokem. Ale marné bylo jejich namáhání.

Vůdcové nepřátelského vojska zuřili, svolávali kletby na hradní posádku i na své šiky, kázali útočit znovu, ale hradu přece nedobyli.

A tu se rozhodli, že se usadí kolem tak dlouho, až všechny na hradě vyhladoví, a tím je donutí k otevření bran. Ale ve frýdeckém hradu se tomu všichni jen smáli. Byli zabezpečeni proti takovým válečnickým způsobům. Z hradu totiž vedly daleko tajné chodby, a těmi frýdečtí nosili zásoby. Jedna chodba vedla dolů k řece, kde v čas potřeby hradní vážili vodu, druhá vyústovala na svazích Lysé hory, třetí pod Skalickou Hůrkou a čtvrtá spojovala Frýdek s pevným hukvaldským hradem. Když došly ve Frýdku obleženým zásoby, sehnali hajduci z beskydských salaší ovce a kozy, vehnali je do chodby na Lysé nebo pod Hůrkou a zvířata prý sama šla až do frýdeckého hradu.

Tak ubíhaly dny a týdny a frýdecká posádka se pořád ještě nevzdávala. V řadách nepřátel vzrůstalo každým dnem podivení a mezi frýdeckými touha po pokoji a klidu. A proto někteří navrhovali, aby se nepřátelskému vojsku dokázalo, že mají na hradě dost potravy a vody. Shazovali tedy každý den s hradu do nepřátelského ležení několik ovcí a koz a ze sudů vylévali vodu. Nepřítel konečně odtáhl od Frýdku s nepořízenou.

- Bavily se dvě mlade roby, co si vemu v sobotu na bal. Jedna pravi "Chlap mi kupil takove karminove šaty, ty budu pošite blyskavymi koralky a na hlavě budu mit zlatu korunku." Ta druha pravi "Ju, to budeš zařit". A ta prvni se lekla "Ni, za kralovnu!"

- Instruktor začínajícím parašutistům: "Kdyby se vám dole neotevřel padák, nezapomeňte si ho vyměnit, máme padáků dost."

- Číšník stálému hostu: "Tak pane Veselý, co to dneska bude?"
"Jako obvykle - Plzeň a velký Fernet. Zrovna jsem byl včera na kontrole a pan doktor zdůrazňoval, abych nezanedbával pitný režim."

- Antek po šichtě přišel do hospody, poručil si pivo jako obvykle, trochu se napil a druhý popichovač pravi: "Ty si tu popijaš a kdovi co Juzek dělá s tvoju staru doma."

Antek zbystřil a pravi "Co? Juzek?" Popad čepicu a běžel domu. Ostatní chlapi pravi "Dělatě zbytečně peklo, třeba to něni ani pravda." Za chvíli se Antek vrátil, pověsil čepicu na věšák, napil se a pravi: "Chlapi vy stě takovi volí, to něbyl Juzek, to byl ganc cizi chlap."

Jarek Tkáč

Československá 311. bp měla vynikající výsledky, ale obrovské ztráty. Byla převelena k těžké službě pobřežního letectva. Dostalo se jí veliké pocty tím, že byla přezbrojena a na Bahamách přeškolená na nejmodernější americké Literátory B24. Začala hledat a ničit ponorky v Biskajském zálivu.

Navigátor npor. let. Alois Vávra se s různými veliteli a posádkami zúčastnil šesti hlídek nad mořem. Večer 17. 11. 1943 (ve 23.53) odstartoval Liberator B 24 GR.Mk V BZ 872 /E/ na protiponorkovou hlídku. Velitel F/Lt Metoděj Šebela, posádka Mir. Procházka, Lad. Černohorský, Jos. Novák, Felix Heller, H.E. Urban, Alb. Fuks, Linhart Fajt a Alois Vávra po více než 13 hodinách letu zmizeli ve vlnách Biskajského zálivu. S největší pravděpodobností se stali cílem německých stíhačů Oblt. Steineckeho s Uffz. Turkowiczem nebo Uffz. Furchsmanna s Oblt. Heimwirthem (dvoumotorové stíhačky Bf Me 110).

Lašský synek Alois Vávra z Krmelína **zahynul 18. listopadu 1943** i se spolubojovníky někde u břehů Španělska. Jeho jméno je na mnoha památnících po světě, v Brně nebo Příboru. A samozřejmě i doma.

Pro LD a KVVZ stručně připomenul Karel Sýkora, O., Proskovice

Pochod na K1 v Krmelíně

V příspěvku Karla Sýkory v LD 2019/3 se díky šotkovi vyskytlo pár chybiček. Karel z Proskovic a Staré Bělé se proto určitě nebude čertit.

Vesele vanoce a šťastlivy nový rok

Olga Tlučková (J. Nohavicovi)

Zdařbuh synku od Ostravy,
vinšuju Ti, jak se pravi,
ščesti, zdravi, dobře spani,
ať Ti idě to spivani.
Něvim či přežiju zimu,
trať o se, co „ponašimu“
mezi sebu vyklodaju
a ze smutkym posluchaju,
jak mladi se snažo honem
splynut' s pepickym žargonem,
ač švornějšo stařenčina
ta sladko řeč od Těšina,
jak ju Bezruč menovol,
Goj-Lysohorsky v ni psol.
Kjej zanikně otaz času,
tak v ni hled' sklodat' zavčasu,
od Boha moš k tymu vlohy.
Přeju Ti vela pohody,
odměna ať Tě němině
za písničku o Těšině.
Těšiňočku na tym listku,
co amulet z Frydku-Mistku
posilo ti staro vdova
tětuška Olga Tlučková.

(Z našeho kraja 2005)

VTÍPKY MEZI ŘÁDKY

Šel stary kolem fary, měl fusy,
vzpomněl si na staré vtipy jakési,
a tuž jaké, a tuž také.

- Selský synek psal z vojny:
"Milovaný tatínku, viš, že jsem silný po tobě - ohnul jsem dělo. Budu
platit, pošli peníze."
Tatínek obratem napsal:
"Vím, že jsi silný, žes mohl možná ohnout i dělo, ale mě neohneš. Tvůj
táta."

- Šetrný skot poslal synka do přístavu pro kvasnice. Synek šel, kvasni-
ce koupil a na zpáteční cestě uviděl krásnou loď, jak kotví v přístavu.
Zachtělo se mu tam podívat. Loď ale mezitím zvedla nástupní můstek
a odplula aj se synkem, aj s kvasnicemi. Marně čekal na synka i na
kvasnice. Až po letech ho musel vyhlásit za nezvěstného.
Po třiceti letech přišel do přístavu dobře situovaný pán a vyhledal šetr-
neho skota. Privil: "Tatínku, já jsem tvůj syn, kterého jsi poslal před
třiceti lety pro kvasnice, já jsem zaběhl na loď se podívat, loď mě od-
vezla a nemohl jsem se vrátit, ale nakonec jsem měl štěstí, zbohatl
jsem a přišel jsem ti všechno vynahradit."
Starý otec už kalnýma očima ani dobře nepoznával svého syna, jenom
řekl: "Dobře, dobře" a pokyvoval hlavou. A pak se zeptal: "A kde máš
ty kvasnice?"

- Velká zima bývá v únoru na svatého Valentýnka. Té se i cigán bojí.
Můj tatínek rád vykládal o jednom cigánovi, co měl hodně dětí a dobře
se o ně staral. Jak přišla valentýnská zima, vždycky svolal děcka do-
hromady a privil "Ubohé děti, políhajte na mě, ať nezmrznete."

- Mladý cigán s huslami pod pažu chtěl přes kopečky. Uviděla ho
hlídka PS a volala: "Cigáne stůj, tam je zakázané pásmo, tam nesmíš."
Cigán honem vylezl na strom a začal hrát na husle. Hlídka přišla pod
strom a pravila "Cigáne, co tam děláš? Zeslez dolů." A cigán na to
"Ruším Svobodnou Evropu".

Novoroční rozjímání

Chvilí postál u našich vrátek, podíval se na hodinky a prošel kolem vrat.

Kdo? No ten vyhlížený zimní slunovrat.

Psalí o něm v kalendáři; chtěl jsem na něj zavolat - Jak se daří?

Ale byl ve službě, bude vítat sluníčko,

které se k nám bude zase vracet na severní polokouli.

Přinese nám nový letopočet, skoro jubilejní! Dvacet na dvacet, totiž dva tisíce dvacet. A bude přestupný.

Přinese více světla, více tepla.

Ale hned to nebude.

Ještě si příroda musí odpočinout, nabrat sil,

ještě se musí uložit k zimnímu spánku,

ještě si děti musí užít zimních radovánek,

nač by jim rodičové kupovali outdoorové oblečení?

Ale zase toho sněhu není, lidé si však poradí!

Vytáhnou sněžná děla a svahy zasněží,

dnes se všecko zpeněží.

Ještě starý rok musí žezlo předat Novému roku.

Lidé se budou ptát, co ten nový nám přinese.

Bude lepší než ten starý?

Ten starý dobrý nebyl,

vzal mi nejbližšího člověka.

Ještěže člověk nikdy neví, co ho čeká.

Ještě se bude slavit, střílet ze šampusů,

ještě budou létat rakety, ohňostroje,

psi se budou tlačit do kouta.

Ať si střílí, koho to baví, kdo to má za hobby.

Jednou za rok se to vydrží.

Lepší rakety ze supermarketu, než z vojenské lobby.

Ještě, že ta naše zemská osa je trochu šiblá

od té katastrofy před 6,5 miliardami let.

Tehdy se naše zeměkoule srazila s jiným vesmírným tělesem.

Musela to být pořádná šupa, když se urazilo kus zemské hmoty.

A z ní vznikl později rotací náš souputník Měsíc.

Naše zemská osa zůstala od té doby našikmo a také začala vibrovat při oběhu kolem Slunce.

A tak máme čtyři roční období.

Někdy i katastrofa je k něčemu dobrá.

Jarek Tkáč

Dr. Augustin Peter

Jedním z nejznámějších buditelů českého lidu v našem regionu byl lékař a lidumil Dr. Augustin Peter.

Narodil se 14. srpna 1824 ve Frýdku ze známé vlastenecké rodiny Petřů z Bruzovic. Docházel do obecné školy u farního kostela, kde se ještě jediné vyučovalo česky. Studoval německé gymnasium v Těšíně, filosofii a lékařství na universitě ve Vídni, kde se s českými studenty zúčastňoval českého politického života. V bouřlivém roce 1848 bojoval i na vídeňských barikádách. Z Vídně přinesl a potom posílal do Frýdku české noviny, jako Havlíčkovy „Národní listy“, pak „Slovana“ a Klecalovy „Moravské Noviny“. V roce 1854 usadil se Dr. Peter jako lékař ve Frýdku. V roce 1863 založil Dr. Peter za pomoci českých uvědomělých občanů Vantucha a Zrůbka „Český čtenářský spolek“. Byl to první český spolek na Těšínsku vůbec.

Nápopem Němců, kteří ve Frýdku dosáhli velkého vlivu, „Čtenářský spolek“ byl po krátkém trvání úředně rozpuštěn. Dr. Peter neochabuje však ve svém snažení a zakládá v roce 1870 „Občanskou Besedu“ a brzo na to i první peněžní ústav na Těšínsku, „Občanskou záložnu a půjčovnu“. Pod vedením Dr. Petra jdou Čechové frýdečtí do boje za českost Frýdku a dobývají vítězství za vítězství. Celé zastupitelstvo obce Frýdku přechází do rukou českých. Dr. Augustin Peter má nepopíratelné zásluhy o probuzení a upevnění národního vědomí na Frýdecku a proto památka jeho bude povždy vděčně vzpomínána.

(Z Těšínského kalendáře 1925)

Z bruzovického rodu Petřů také pocházel básník Ondřej Boleslav Petr. Málokdo však ví, že v úzkém příbuzenství byla také Olga Tlučková, rozená Kocychová. V jejich rodině byly odjakživa literární geny a vlastenecké cítění. (pozn. red.)

V místeckém antikvariátu Knihárium měli návštěvníci možnost v průběhu roku navštívit sérii literárně-hudebních pořadů.

Po podzimním večeru s beatniky a také po uvedení díla Želary od Květy Legátové (1919-2012), narozené před sto lety, už zbyla na programu poslední akce roku 2019 - pořad Všecky krásy světa, konaný ve čtvrtek 28. listopadu. Tradičně jím provázela Radana Šatánková, autorka projektu, básnířka a interpretku poezie, spolupracující s Ladislavem Kokešem, který působí ve formaci LAM TRIO. Zazněly verše Seiferta, Halase, Nezvala, Holana, Skácela, Macourka či Jiřího Žáčka. "Ve čtvrtek 28. listopadu jste mohli slyšet nejkrásnější verše klasiků a na závěr našeho poetického setkání jsme se dotkli také blízcího se adventu," prozradila R. Šatánková, která událost spolku Krasomil připojila k ozvěně známého o celostátního festivalu "Den poezie". "Zájem stálého publika i nových tváří nás všechny velmi těší. Dokonce plánujeme pořádat další židle. Kdo si chce s jistotou sednout, může si sjednat rezervaci na své jméno. Začínáme pravidelně v 18 hodin," dodala Šatánková, která už připravuje dramaturgický plán pro rok 2020. Většinu těchto akcí podpořilo Statutární město Frýdek-Místek.

Na snímku: Ladislav Kokeš, Zdeněk Pavlíček a Radana Šatánková / beat generation, Foto: Luděk Krulíkovský

Radek Žvak

Našel jsem ptáčka malého
co asi z hnízda vypad.
Nebo jej někdo vyhodil?
Nu, nechci se v tom rýpat.

Ležel pod stromem, ubožák,
bez hnutí, zcela tiše.
Zkusil jsem je-li naživu
a zdali ještě dýše.

Vložil jsem si jej do dlaně,
cítil jsem, že se chvěje,
snažil se pípnout malinko,
nevěda co se děje.

Křídélko měl nalomené,
já k lékaři s ním spěchal.
Nechci mít smutek na duši,
kdybych jej zemřít nechal.

K lékaři, což jsem nečekal,
jsem přesto pozdě došel.
Zatím ten ptáček ubohý
v mé dlani tiše pošel.

oOo

Co lidé „hnízda“ zbavení,
k jakým tí koncům dojdou?
Unesou ortel statečně,
nebo též tiše pojdou?

Prosté rýmováčky - 2010

Raz vam, bylo to tak hodinku po polednu, slunko pralo, luft se tětělil, objevila se nad posadku cuzy helikopotfora. Pravim cuzy, bo mjela na boku taky ten křyz, jaky maju ti Skopčacy ze zapada. Visela nad buzerplacem dobru hodinu, než se naraz objevily od Střybra dva naši tryskači. Potem lino „odplula“ ku německej hranicy... Jak se objevil velitel Pepa Zamečnik, tuž to vypydalo že praskně ztěky. „Kdo byl na stráži, na hlásce?!“ Vyšlo najevo, že dva Auzysti, mazacy, takovi znami pajtaši, keři tam v tym hıcu usli... No, něvim, co už za to vyfasovali, ale jedno je iste, že už na hlasku Auzysty nikedy něposlali.

Blížil se konec přyjimača, nale eště nas holuby čekalo střylani. Zabylo mi to jaksy luto, že se nězastřylam, kejsy sem chodil střylať do Sva-zarma, a hromsky mi to šlo. Řek sem to velitelovi, kery hnedky zařydil odvoz, že mje tam odvezu gazikem. Dyž zme tam dojeli, už se střylo. Strčili mi gver do ruk... no, něchcu vypadať jak jakysy „chvalidupa“, nale moc se mi dařilo – krom jedne devitky sem mjel same desytky. Po stojačky, po ležačky aji v kleku. A potem to kulometne dvojča (plechovy terč, dvě stovky metruv daleko!). Pokažde sem ho zkolil. Dařylo se aji inym kamaradum, vjeřtě, či ni, Lachum-Ostravjakum! Zrobili z nas družstvo a rozdali se to s nami veliteli. Poddustojnicy i lampasacy dokupy. Porazyli zme jich nahlavu! „Vy matě čarovny samopal!“ Hrknul na mje Juhaš. „Vemtě si muj, ja to zkusym z vašim“... Nastřylal sem zasej tři desytky, Juhaš mjel enem 14... „Přydť se naučit střylať do Auzu!“ To řek Zylvar, znamy ranař. Velitel roty enym lutoval, že něnisu včilej žadne armadni zavody, že by zme museli hromsky zabodovať...

Rozlučili zme se z přyjimačem, bylo tam eště vjac udalosti a aji srandy, nale něbylo to nic protiva temu, co přyšlo potem – v Praze a na zajezdach po republice...

(Tak to je něsky všecko, možne přyšť)

Zdeňa Viluš

Anděla Kocůrková – 100 let

aneb zpět k rodnému kraji

Anděla Kocůrková – 100 let aneb zpět k rodnému kraji, přesně tak zněl název výstavy, kterou v říjnu tohoto roku uspořádala KulturaFM v prostorách bývalé Moravia banky v Místku. Všichni příznivci výtvarného umění měli možnost připomenout si její nedožitě sté narozeniny prostřednictvím obrazů, které na vernisáži uvedl historik umění PhDr. Karel Bogar.

V díle Anděly Kocůrkové najdeme nejružnější pohledy na rodné město Frýdek-Místek, hojně zastoupené portréty, krajiny i květinová zátiší. V roce 1960 se malířka podílela na založení Klubu přátel výtvarného umění ve Frýdku-Místku. Její práce jsou zastoupeny ve sbírce regionálního umění v Galerii výtvarného umění v Ostravě a také v Muzeu Beskyd ve Frýdku-Místku.

Můžeme tvrdit, že uspořádání působivé výstavy bylo vděčné. Během vernisáže výstavní síň, v níž se skvěly postimpresionistické malby umělecky spíše konzervativní malířky, doslova praskala ve švech!

Mgr. Pavel Buchta

Velmi často vzpomínáme na hrůzy druhé světové války, zejména my starší, kteří jsme ji po dobu šesti let (1939-1945) prožívali denně v úzkosti a strachu, kdy dojde v naší obci, městě, kraji k bombardování německých, později ruských vojenských jednotek na našem území. Naši mladí chlapci – vojáci šli do boje s odhodláním, ale když v roce 1939 legendární mobilizací byla naše československá armáda poté zrazena a rozpuštěna s tím, že nemá šanci se postavit na odpor Hitlerovým krvežíznivcům, odcházeli naši chlapci domů zrazení. Ale mnoho těch, kteří se s touto porážkou nesmířili, byli to hlavně vystudovaní důstojníci, se odhodlalo jít bojovat proti německému vetřelci do zahraničí.

Studoval jsem tuto situaci, protože mě historie zajímala, a tak jsem sestavil dva válečné osobní dokumenty, a to o npor. Jaroslavu Lohrovovi-Lomovi z Místku, který padl v roce 1943 v boji o Sokolovo v Sovětském svazu pod nápisem “Hrdina od Sokolova” a o druhém, kpt. Ambroži Bílkovi z Metylovic, který padl u legendární Dukly na Slovensku. Oba tyto jsem zájemcům ochoten věnovat.

Nedávno při vzpomínce metylovických občanů na svého hrdinu Ambrože Bílka, byla vzpomínka i na jeho přátelství s Josefem Těšínským, bojovníkem československé armády z Raškovic.

V úvodní části je vzpomínka o jejich statečném odchodu:

„Ambrož Bílek se ilegálně dostává za hranice Protektorátu na selském voze ukryt pod ostrvami. Spolu s Ambrožem se přes hranice přepravují dva poručíci – Josef Těšínský z Raškovic a Antonín Velebovský z Jablunkova. Překročení umožnili ve Vyšších Lhotách Jan a Antoní Hybnerovi. Bylo to 4. července 1939.“

O Josefu Těšínském se po překročení česko-polských hranic nic nevědělo, jistě se oba dostali do sběrného tábora u Krakova v Polsku, kde se tvořila pod vedením pozdějšího generála Ludvíka Svobody československá vojenská jednotka.

Vojenská anabáze (cestování) Ambrože Bílka byla dle dokumentů dobrodružná, 6. července podepisuje spolu s poručíkem Těšínským a poručíkem Havlíkem prohlášení o vstupu do francouzské cizinecké legie, a to na dobu 5 let. Tam se ale jejich vojenské cesty rozcházejí a o účasti v bojích proti Němcům již není v případě poručíka Těšínského v životopisných análech A. Bílka nic známo, až na několik dopisů.

No ale dalek to bylo se mnou všechno jinak... Slunko palilo, bylo přes třicet stupňů v tinu a my se učili pochodovat po buzerplacu. Někere němehla němohly pochopit jak se robja obraty za pochoda. Svobodnik Juhaš z južneho Slovenska, kery nas cvičil, něbyl moc nadany pedagog, tuž už to vypadalo, že se na tym slunku upečem. Juhaš se všim, že mi to idě dobře, tuž mje „za odměnu“ něchal na place, ať synky učim pochodovat. Sam se zaliz do chladka. „Tuž to ni“, pravil sem se, „sem syce tež holub, ale o vjac jak pjet rokuv staršy jak ten blby frajter.“ Splnil sem rozkaz, nale přy odchodu do baraku mje rozbolil kotnik, tuž sem začal hromsky pokulhavať na pravu nohu, keru sem mjel kejsy pokaličenu. „Co vy? Čemu kulhatě?!“ vybaf na mě Juhaš, „Keď vas to boli, tož idťe na ošetrovňu.“ Dobelhal sem se tam, kaj mje Juhaš poslal. V ošetrovni byl sympaticky dochtor, kery jak zistil, že sem povolaním zpěvak, těnorista, hnedky začal prozpěvovat „Líbám, ženy vás tak rád“ od Franca Lehara. Divil se, čemu sem na vycviku, dyž mam gramlavu nohu. Řek mi, že dokad’ ale budu enem trochu chodit’, tak mam smolu. Že zytra na cvičaku musym zkolabovat’, že tře mi „padnut’“... Druheho dňa sem urobil, jak mi řek – přy pochodu z Přymdy sem sebu liznul na zem, zkrutil sem gzicht a skučel jak šakalisko... Zehral sem to dokonalo – zežrali to aji moji kamoši, keřy mje potem odnisli až do kasarni. Dochtore važno pokyval palu a napisal mi do zdravotni knižky: „Klid na lůžku do konce výcviku“! Vytah flašu vinka a dluho zme eště probírali slavne operetni melodie... Druhy děň rano všecy vypadli na cvičak, enem par nas tam zbylo maroduv. Jak se tak ležim spokojeně na kavalcu, slunečko na mje svitilo otevřetym oknem, ozval se hromsky kraval: velitel posadky major Pepa Zamečnik za doprovoda velitele našej roty buzeroval marody. Hnal je sviňskym krokem na rajony...! Dyž vtrhnul do moji cymry zařval: „A to má být co?!“ Ztuhnul sem, dyž v tym mu ten poručík cosik zašeptal, major vykulil očiska a pravil zkrotlym hlasem: „V pořádku, klid na lůžku, samozřejmě“ a vypad jak cukrař. Co mu ten druhy zašeptal něvim, nale vim, že to ten posadkovy dochtor fajně zařydil... Přyšel sem syce o mač protiva Dukle Tachov (našy vyhrali 5:0!), ale to mi zas tak něvadilo, stejnak by sem se po druhy raz možne ani něpotkal z balonem...

Naši mazacy, tuž to byla teprf spravna partyja. Pod velenim generala Pavlovského (tak pravili Bohušovi, violončelistovi z Olomuca, kery se sice menoval Pavlovsky, ale něbyl to general, byl to enem vojín-absolvent, taka specialita v Auzu) v sevřenym šiku se raz za čas přesuvali z jednoho końca kasarni na druhy, dycky jak tam stali jacisy lampasacy. Ti se pochvalovali, jak ti Auzysti vzorovo cviča. Něvjeděli, že v mezyčasach spočívali a pokuřovali pod jabloňu...

(pokračování)

Synkuv od Ostravy – Lachuv nas v Auzu bylo vela, obsazovali zme vsecky klicove umjelecke posty. Šefdirigent Vlad'a Valek byl z Noveho Jičina (inač byl šefem pražského FOK a orchestra Československeho rozhlasu), dalej s nami narukoval Stašek Macura, něobyčajně talentovany dirigent z Bogumina. Pozdějšy ho vystřidal Ivan Pařík, ten byl tež kapacyta, mamu, slavnú pjevkyňu Mariu Vojtkovu mjel z Frenštata a tatu Otakara Paříka z Místka (Narodniho umjelca), mezy huslistami vynikali Novobilsky a Lajčik, oba už šmydlali v Česke filharmonii. Na violu a aji na saxofun to valal Leo Staněk, Jarda Dušek a Zylvar byli mimořadni pozunisti, ve zpivani bigbitu Jan Viktorin, pozdějši eště věšy borec Pet'a Němec, co z Rotruvku zpival. Ja zpival těnorove solove party ni enem ty vojenske, ale aji klasicky repertoar ze symfoňakem. V džezuvce krom Zylvara hrubo inčich muzykantuv a zpjevakuv z našeho regiona. Dost' nam ti ostatni zavideľi a že spolem tahněm, tak nas dost' pomluvali. Ja, tam se budilo naše lašske povjedomi, naša sudržnosť... No, ale dalej k temu přyjimaču:

Syncy dali dokupy fotbalovy mašaft, večerami zme kopali na mistnim hřišťu, enem tak pro radost'. Nale všimli se nas mistni vojacy a vyzvali nas k maču. Naši mazacy robili zaklad jedenacky, najvjec to valila dvojica založnikuv Lajčik-Novobilsky. Dokoňca eště před vojnu hrali za juniorku pražske Slavie! Domluvalo se to hnedky na druhý večer. Lajčik mje oslovil, esy bych něšel hrat' na stoperu, že nikeho němaju. Přymo se se zděsyl – v učňaku sem kopal v předku, na levym křydle, aji goly sem dost' daval, nale robit' stopera, tuž to ni! Mjel sem panicky strach z vysokych baloňuv, hrat' hlavu... raz sem kejsy dostal zmrzlym baloněm po pali, že se mi eště tři dni iskry robili před očami! Syncy mje nakoněc zpracovali, nastupil sem ztremovany na ten post, a už se na mje hnali zuřyvo utočnici. Byl to jakysy zazrak, vysoký center sem dokoňca hlavu vyrazil přymo na Lajčika, ten na Novobilskeho a už zme vedli 1:0! Syncy mje křikem hecovali a chvalu pěli, tuž sem byl v také euforyji, že sem vsecky balony odrazil – ať už hlavu či nohu. Věřtě, či ni - vyhrali zme 15:0! Všecky mi pravili, že sem rozeny stoper, enem ja sem vjeděľ, že to bylo z te hruzy, že mje zas cosy migně po pali, či po pyštisku...

To bylo 26. července 1940. V komentáři stojí doslova: „*Nemá zpráv o poručíkovi Těšínském, se kterým kdysi opouštěľ vlast a s nimž prožil celý uplynulý rušný rok. V této době dostává od něj dopis a učí se řídit auto.*“ Tolik oficiální krátká zpráva.

Neznámé texty dopisů Josefa Těšínského, ale známé texty dopisů Ambrože Bílka jemu z let 1942 a 1943, z nichž vyjímáme jen jeho podstatné vzpomínky...

Anglie, 1. července 1942: „*Nazdar Pepo, psal jsem Ti několikrát, ale nikdy jsem nevěděl Tvou adresu. Jak to, že jsi u stíhačů? Vždy jsem si myslel, že jsi bombardér. Rychle Ti píšu, až mi odpovíš, tak Tě co nejdříve navštívím.*“

25. srpna 1942: „*Tvůj dopis mě už našel na novém místě, na druhém konci Anglie. Jsem zase daleko od tebe. Doufám, že bychom se začátkem září mohli sejít. Mám radost, že jsem se při výcviku skákání nerozmáz. Při nočním skákání jsem si naboural kotník, byl to poslední cvičný skok.*“

5. srpna 1943: „*Nazdar Pepo, děkuji Ti za dopis, právě jsem byl dát sbohem děvčeti, a tím svou kapitolu v Anglii uzavírám. Přeji Ti šťastný návrat domů a až se někdy sejdem na Čupku nebo na Prašivé, tak to důkladně oslavíme. Pepičku, zdar a sílu a na shledanou u nás v kraji Bezručovském. Tvůj Ambrož.*“

To byl poslední dopis A. Bílka Josefu Těšínskému.

Vilém Vlk

Ambrož Bílek a Josef Těšínský

28. 9. Na krmelínském kopci – uprostřed lašský král s pí. starostkou

13. 10. U přehrady na Morávce, foto A. Glac

*Obec Pržno
Lašská divadelní a koncertní společnost GIGULA
Vás zvou na vánoční koncert koled a lidové poesie
„Koleda nam nastala“
Pržno – kostel Neposkvrněného početí Panny Marie
pátek, 27. prosince 2019 v 16 hodin*

Účinkují:

*Zdeňka Viluš Krulíkovský, Hana Jamrozová
Adéla Krulíkovská, Jana Zbořilová, Michaela Krulíkovská
Daniel Delina, Vít Pavlíček, Milan Zbořil*